

Siófok nagyjai: Együd Árpád (1921-1983)

Kevés olyan ember van Somogy megye történetében, aki akkora szeretettel és hozzáértéssel gyűjtötte volna szülőföldje néprajzi anyagát, mint Együd Árpád.

1924-ben született Perőcsényen, földműves családba. Édesapja a falu bírása is volt, a népművészet szeretetét saját bevallása szerint pedig édesanyjától örökölte. Gimnáziumi éveit Balassagyarmaton töltötte, majd 1941-től a Magyar Testnevelési Főiskola diájaként kezdte meg tanulmányait, ahonnan hamar elszólította a háború. Egészen 1945-ig szolgált a hadseregben. 1945. Május 8.-án hadifogságba került, és itthon eltűntnek nyilvánították, azonban sikerült megszöknie, és kalandos úton hazakerülnie. Folytatta tanulmányait és testnevelő tanárként diplomázott le, kitűnő eredménnyel.

De mégis hogy vált egy pályája iránt elhivatott, háborút megjárt fiatalból hazánk egyik legnagyobb néprajzi gyűjtője?

Először Szamosújváron, majd Csurgón kezdte meg a tanítást, ahol hamar elismerték újszerű tanítási módszereit. Előszeretettel alkalmazta ugyanis a gyermekkorából tanult játékokat a gyakorlatokban, később pedig össze is gyűjtötte ezeket *Népi sportszerű játékok Somogyban* címmel. Ekkor már történelmet is tanít a gimnáziumban. Beiratkozott a Balatoni Népfőiskolába Siófokon, ahol Molnár István vezetésével néprajzi előadásokat hallgatott. Marcaliban tevékenykedik az egykori Helytörténeti és Munkásmozgalmi Múzeum igazgatójaként, A 60-as évek közepétől pedig újabb gyűjtéseket szervezett, 1970-től a siófoki Kálmán Imre Múzeum vezetője.

Együd Árpád sokoldalúságát jól mutatja, hogy igyekezett a népművészet minden aspektusát művelni. Így alakította meg 1947-ben az első magyar középiskolai táncsoportot, majd miután 1964-től a siófoki Perczel Mór Gimnáziumban tanított tovább, a Balaton Táncegyüttest, ahol ő maga is megmutatta tehetségét, az általa összeállított koreográfiákban. Ekkor már szabadidejében a Csurgó környéki falvakat járta, és a gyűjtött hanganyagokat a lehető legszélesebb körben próbálta gyarapítani. Amikor először felötlött benne Somogy

népköltészetének összegyűjtése, már 10 évi gyűjtőmunka állt a háta mögött. 1972-ben Manga Jánosnak, a siófoki Beszédes József Múzeum igazgatójának írt levelében együttműködését ajánlja fel a néprajzi gyűjtemény gyarapítására, hamarosan pedig megjelenik első publikációja *Külső Somogy népballadái* címmel. Az írás nagy sikert arat, Együdöt pedig a szakma további kutatásra sarkallja. Manga János felkéri hogy szerepeljen az Élő népdal című rádióműsorban, amit örömmel vállal. Ekkor már főállásban foglalkozott a gyűjtéssel, és megfeszített munkatempóját jól mutatja, hogy első publikációjára rá két évre megjelenteti addigi munkájának összefoglalóját *Somogyi népköltészet* címen. Legújabb gyűjtéseire a Magyar Televízió felkérésére filmfelvételekkel is kísérte az anyagot. A Somogy megye környéki búcsúkat, esküvőket rögzítette, valamint további kiegészítést szeretett volna írni a Magyar népköltészetbe, amibe belevette volna a regölést, valamint az imádságokat is (ezeket később külön cikként jelentette meg). A folyamatos, 16 órás munkatempók nem voltak kedvesek az egészségéhez. 1980-ra már második infarktusából lábadozott, ennek ellenére további nagy gyűjtőutakat tervezett. Ekkor már a Kaposvári Múzeumban dolgozik mint tudományos főmunkatárs, és végül 1983-ban hal meg, hatalmas hagyatékot ajándékozva a múzeum számára.

A gyűjtemény ma is folyamatos feldolgozás alatt áll, több mint 200 magnószalaggal és videókazettával, valamint temérdek kézirattal. Gyűjtéseit kiváló szervezéssel hajtotta végre, összhangban az előző néprajzosok munkájával mint pl. Vikár Béla. Munkái a regölésről, mesterségekről és szokásokról egy olyan letűnő paraszti világ képét mentették meg az utókornak, ami az új évezredben már egyre kevésbé kutatható. A temérdek népművészeti értékkel és jellegzetességgel rendelkező Somogy ismerete fontos a mai ember számára is, hiszen ugyanúgy, mint Együd Árpádot, mindnyájunkat meghatároz az a kis szelet múlt, amit magunkban hordozunk.

Írta: Jánossy György

A régi múzeumi épület

Együd Árpád egyik kedvenc adatközlőjével, Pöttendi Lidi néniével

Felhasznált irodalom:

- Együd Árpád 10 éve halott., in:Múzeumi Tájékoztató, Kaposvár 1993/4. 8-10.
- Együd Árpád (1921-1983) emlékezete., in:Somogyi Kalendárium. Kaposvár, 1996. 36-39.
- Együd Árpád születésének 75. évfordulójára (1921-1983)., in:Somogyi Kultúra. Kaposvár, 1996. 6/1. 18-23.
- Lőrincz Sándor: Az Együd-hagyaték sorsa., in:Somogyi Hírlap. 1991. 62. sz. márc. 14. 5. p.
- Az Együd-hagyaték a Somogy megyei Rippl-Rónai Múzeumban. in: "Csodatevő szarvasnak ezer ága-boga." Együd Árpád emlékezete., Somogyi Honismereti Műhely 1. Kaposvár, 1996. 89-92.
- Matyikó Sebestyén József: Együd Árpád., in: Siófoki Hírek. 1988. 6. sz. nov. 5. p. Öt éve hunyt el az országos hírű néprajzkutató.
- Troszt Tibor: A három népművelő., in:Somogyi Hírlap. 1990. 161. sz. nov. 1. 5. p. Emlékezés Együd Árpádra, Galicz Jánosra és Vértes Elemérré.
- Együd Árpád: "Legszívesebben krónikát írnék...", in:Iskolai Szemle. 1986. 1. sz. 21-23. p.
- Leskó László: Együd Árpád öröksége., in: Honismeret. 1984. 4.sz. 63-64. p.
- Matyikó Sebestyén József: Beszélgetés Együd Árpáddal., in:Somogyi Honismereti Híradó. 1983. 2. sz. 41-45. p.
- Szapudi András: "Tisztelettel Árpádnak". "A Somogyi népköltészet napja Siófokon., in:Somogyi Néplap. 1985. 253. sz. okt. 28. 5. p.
- Együd Árpád: "A művészetet a nép alkotja". Somogyi népballadák. Néhány szó megyénk népköltészetéről., in:Somogyi Néplap. 1971. 250. sz. okt. 24. 7. p.
- Együd Árpád hagyatéka I. (levelezés, archív film)., in:Somogyi Múzeumok Közleményei 10. Kaposvár, 1994. 207-230.
- Együd Árpád-a pedagógus, in: Kálmán András (szerk.):Pedagógus arcképcsarnok 2., Iskola és levéltár 24., Kaposvár, 1986, 76-87.
- Együd Árpád és Somogy népköltészete., in:Somogyi Múzeumok Közleményei 9. Kaposvár, 1992. 339-344.